

handelingen mogelijk moeten blijven ongeacht de kosten, eind 1994 was dit gedaald tot 44%.

In de nota *Modernisering Curatieve Zorg* van 23 juni volgt de minister de aanbevelingen van de Commissie Biesheuvel om per 1 januari 1997 het systeem van de geïntegreerde zorg en het verichtingentarium van specialisten af te schaffen. Huisartsen krijgen een zwaardere taak: geen enkele patiënt kan naar een andere vorm van zorg zonder verwijzing en de 'kleine chirurgie' moet de huisarts zelf gaan doen. Die kunnen rekenen op een vast inkomen, met kleine toeslagen.

De rechtbank Alkmaar heeft op 26 april vonnis gewezen in de zaak-Prins, de arts die het leven beëindigde van een ernstig gehandicapte baby, voor wie verdere behandeling zinloos was geworden. Het beroep op noodtoestand werd gehonoreerd. In *NJB* 1995/23 p. 851 legt prof. H.J.J. Leenen helder uit dat de rechtbank in haar vonnis euthanasie en medisch zinloos handelen niet voldoende onderscheiden heeft. Het OM is in beroep gegaan tegen dit vonnis.

Er komt een evaluatie-onderzoek naar de praktijk van de meldingprocedure bij levensbeëindigend handelen door een arts, met speciale aandacht voor de gevallen waar geen verzoek is gedaan. Een belangrijke doelstelling is tevens te achterhalen waarom artsen niet melden. Het onderzoek moet op 1 september 1996 zijn afgerond.

Jurisprudentie

Op 30 maart jl. deed het Medisch Tuchtcollege Amsterdam uitspraak in de zaak-Chabot (MC 21/1995). Nadat de Hoge Raad in juni 1994 (*TvGR* 1994/47) in het kader van de strafrechtelijke vervolging een schuldigverklaring zonder oplegging van straf had uitgesproken, kwam nu de beroepsgroep aan het woord, die de maatregel van berisping oplegde. Vooral de korte tijdsperiode tussen het verzoek en het sterven van patiënte en de geuite twijfel of het verzoek was gegrond op autonome wilsbepaling met daarbij het ontbreken van de vereiste professionele distantie van de psychiater deed het college aldus besluiten. (Zie ook *TvGR* 1995/35.)

De rechtbank Groningen legde twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf (*TvGR* 1995/34) op aan een verpleegkundige, die een euthanase-

rende injectie had toegediend in het bijzijn van de arts. Het beroep op de verlengde armconstructie werd afgewezen omdat dit een medische handeling is, die niet gedelegeerd kan worden. De delegerende arts werd niet vervolgd. Hoger beroep is aangetekend.

Literatuur

Een overzichtelijk artikel over de stand van zaken met betrekking tot de medische aansprakelijkheid vindt u in *TvGR* nr. 4, 1995, pp. 196-214 van mr. M.A. Goslings en pp. 215-220 van prof. G.D. Roscam Abbing.

Opmerkelijk is het interview met de president van de HR, mr. S. Royer in *NJB* 1995/24 p. 883 die als voorbeeld van wetgeving van onvoldoende kwaliteit de Wet BOPZ noemt, waarvan de tekst integraal is verschenen in het *Staatsblad* 1995, 290.

Sociaal recht

Mr. G.J.J. Heerma van Voss

Wetgeving en beleid

Ontslagrecht

In *Katern* 54, p. 2569 werden de plannen van Minister Melkert met betrekking tot het ontslagrecht vermeld. In afwijking van de wens van de Minister wil de Eerste Kamer tot op heden echter niet instemmen met het al enkele jaren ahangige wetsvoorstel 21 479. Redenen daarvoor zijn de vanuit de praktijk naar voren gebrachte bezwaren tegen onder meer de invoering van een 'half' hoger beroep in ontbindingszaken en dat het voorstel het ontslagrecht nog gecompliceerder maakt dan het toch al is.

Inmiddels bereidt de Minister een wetsvoorstel voor om de vergunningsprocedure bij het arbeidsbureau (art. 6 BBA 1945) vlotter te laten verlopen. Op 29 mei 1995 heeft de Stichting van de Arbeid daarover advies uitgebracht (Advies nr. 3/1995). Voorlopig zal de delegatie van de bevoegdheid om ontslagvergunningen te verlenen aan de Regionaal Directeuren voor de Arbeidsvoorziening worden verlengd tot 1 januari 1998 (*EK* 24 151, nr. 298). De SER heeft op 21 april 1995 in meerderheid afwijzend gereageerd op het

voorstel van de Minister om de procedure voor ontbinding van de arbeidsovereenkomst wegens gewichtige redenen (art. 7A:1639w BW) minder toegankelijk te maken (*Advies Ontbinding van de arbeidsovereenkomst*, nr. 95/08).

Arbeidstijdenwet

Het wetsvoorstel Arbeidstijdenwet is door de Tweede Kamer aanvaard. Indien de Eerste Kamer spoedig met het voorstel akkoord gaat, kan de wet nog in 1996 in werking treden. De wet is moderner en systematischer van opzet dan de Arbeidswet 1919, die zij moet vervangen. De arbeidstijden worden niet meer per sector geregeld, al geldt dit nog wel voor diverse bijzondere regelingen in het Arbeidstijdenbesluit, dat de wet verder concretiseert. Ook de arbeidstijden in het wegvervoer (Rijttijdenwet) worden in de Arbeidstijdenwet opgenomen.

De belangrijkste vernieuwing van deze wet is dat er meer ruimte komt voor flexibiliteit in de arbeidstijden, indien de werkgever daarover met de vakbond of de ondernemingsraad overeenstemming bereikt. Over de vraag wie daarbij voorrang heeft is een langdurige discussie gevoerd in de Tweede Kamer, tot en met een negende Nota van wijziging, waar uiteindelijk een moeizaam compromis is uitgekomen: alleen als de cao iets over bepaalde aspecten van de arbeidstijden regelt, mag de or daar nadere afspraken over maken (zie hierover A.J.C.M. Geers, *SR* 1995, p. 179). Verder is vastgelegd dat in bedrijven waar minder dan 35 werknemers werken en derhalve geen ondernemingsraad verplicht is, afspraken kunnen worden gemaakt met een door het personeel gekozen vertegenwoordiging. Bij een komende herziening van de WOR moet de positie van deze personeelsvertegenwoordiging van nadere waarborgen worden voorzien. Tot de meer moderne onderdelen van de wet behoort de opdracht aan de werkgever te bevorderen dat de werknemer zijn werk kan combineren met zorgtaken en andere verantwoordelijkheden buiten de arbeid. Wat betreft arbeid op zondag luidt het compromis dat dit is verboden, tenzij het tegendeel is bedongen en voortvloeit uit de arbeid, of als de bedrijfsomstandigheden het noodzakelijk maken en hierover overeenstemming bestaat met het medezeggenschapsorgaan (*EK* 23 646, nr. 280).

Medezeggenschap

De Wet op de Ondernemingsraden (WOR) is sinds 5 mei 1995 van toepassing op de over-

heidssector, met uitzondering van het onderwijs en de defensie. In de komende twee jaar zullen zowel op de (overige) departementen als bij de lagere overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) personeelsleden een ondernemingsraad (or) moeten kiezen, ter vervanging van de huidige dienst- en medezeggenschapscommissies. Voordeel voor de ambtenaren is dat nu een beroepsrecht wordt ingevoerd. Inhoudelijk zal op sommige punten meer, op andere minder zeggenschap worden verkregen. De belangrijkste specifieke bepaling is die waarin is vastgelegd dat het politieke primaat bij de democratisch gekozen organen blijft, maar de gevolgen voor het personeel wel onder de medezeggenschap vallen (art. 46d, onder b WOR). Deze bepaling zal nog wel voor de nodige interpretatieproblemen gaan zorgen (*Stb* 1995, 231).

De minister heeft verder zijn plannen gepubliceerd voor de herziening van de WOR. Het kabinet wil de bestaande medezeggenschapsregelingen effectiever maken, om daarmee bij te dragen aan de noodzakelijke flexibilisering van de arbeidsverhoudingen. Zo zal een wettelijke regeling de mogelijkheid van 'ondernemingsovereenkomsten' tussen or en ondernemer nader moeten regelen. Werknemers met weinig arbeidsuren zullen gaan meetellen voor de medezeggenschap. De ondernemer zal worden verplicht faciliteiten te verschaffen voor de raadpleging van de achterban. De or zal bemiddeling kunnen vragen omtrent de reactie van de werkgever op initiatiefvoorstellen. De or krijgt adviesrecht met betrekking tot kredietverstrekking, het geven van zekerheden, automatisering en milieuzorg. Het instemmingsrecht van de or zal zich ook uitstrekken tot privacyreglementen, regelingen van disciplinaire maatregelen en onkostenregelingen. De mogelijkheid dat de werkgever zich voorbehoudt om eenzijdig de arbeidsvoorwaarden te wijzigen, zal aan banden worden gelegd. Deze zal hij voortaan in een ondernemingsovereenkomst kunnen afspreken met de or, die de werknemer overigens niet rechtstreeks zal binden. In het BW zal worden bepaald dat de werkgever slechts gebruik kan maken van wijzigingsbedingen als hij daarvoor zodanig zwaarwichtige belangen heeft dat de belangen van de werknemer daarvoor in redelijkheid behoren te wijken. Een dergelijk zwaarwichtig belang wordt vermoed aanwezig te zijn als de regeling van arbeidsvoorwaarden waarvoor de werkgever het beding wil gebruiken, voortvloeit uit een cao of is vastgesteld in overeenstemming met de or. De Tweede

Kamer heeft met de plannen van de Minister ingestemd, en daarbij gevraagd om een nadere regeling van de positie van de personeelsvertegenwoordiging in kleine ondernemingen (TK 24 132).

Ten slotte wordt binnenkort een wetsvoorstel verwacht voor de invoering van de Europese ondernemingsraad, ter uitvoering van Richtlijn 94/45/EG (zie *Katern* 54, p. 2567). Opmerkelijk is dat de Nederlandse multi-nationale ondernemingen nog niet veel initiatief nemen om tot instelling van dergelijke raden te komen, hoewel het mogelijk is via tijdig zelf gemaakte afspraken met vakbonden afwijkingen van de definitieve regelingen te treffen. Wel publiceren de vakbladen op het gebied van het ondernemingsrecht (*TVVS* en *De NV*) en van het sociaal recht (*SMA* en *SR*) de laatste maanden regelmatig over dit onderwerp. Zie ook J. Lamers, *Medezeggenschap in concerns*, Alphen aan den Rijn 1995.

Bevordering evenredige arbeidsdeelneming allochtonen

De registratie van allochtonen die door de wet met deze naam (*Stb* 1994, 482) wordt voorgeschreven, wordt nog onvoldoende nageleefd. De Minister zal zich bezinnen op stappen om de motivatie daartoe te vergroten (TK 23 901, nr. 18).

Algemene Bijstandswet

De Algemene Bijstandswet (ABW) is volledig opnieuw ingericht. De dertig jaar oude wet is nu aangepast aan de ontwikkelingen sinds 1963. Zo stond in de Bijstandswet nog steeds wel dat de overheid verplicht was tot bijstandverlening, maar nog niet met zoveel woorden dat iedere Nederlander dit ook als recht kon opeisen, ook al was dit wel de — inmiddels in de Grondwet (art. 20) vastgelegde — praktijk. Dit recht is nu ook opgenomen in artikel 7 ABW, samen met de op de jurisprudentie gebaseerde gelijkstelling van de rechtmatig hier verblijvende vreemdeling.

Belangrijker motief voor de herziening was evenwel de behoefte om gemeenten meer mogelijkheden te geven om de uitkering af te stemmen op individuele situaties en de uitkeringsnormen te vereenvoudigen. De zogenaamde rijksgroepsregelingen (zoals de Rww voor werkloze werknemers en het Bijstandsbesluit zelfstandigen) zijn nu in de wet geïncorporeerd. De verplichting van werkloze werknemers om passende arbeid te zoeken en te aanvaarden staat in de wet zelf (art. 113). Uitgezonderd zijn slechts ouders met een volledig verzorgende taak voor kinderen jonger

dan 5 jaar en personen die een ontheffing hebben gekregen. De systematiek van de wet is aangepast aan de moderne inrichting van sociale-zekerheidswetten. In artikel 144 bevat de wet een experimenteerartikel, waarmee van regels kan worden afgeweken om de arbeidsinschakeling te bevorderen. De nieuwe wet zal per 1 januari 1996 in werking treden (*Stb* 1995, 199 en 200; kamerstukken 22 545 en 22 614).

In Tilburg promoveerde op 30 juni jl. John Schell op een proefschrift over de nieuwe wet, waarvan de handelseditie dit najaar in Deventer zal verschijnen in de serie '*Monografieën Sociaal Recht*'. Minder wetenschappelijke besprekingen van de wet zijn verschenen van de hand van W.F.A. Eiselin, *Teksten en toelichting op de Nieuwe Algemene Bijstandswet*, Lelystad 1995 en van N.J. Toet en N.J. van de Vrie, *PS-special* 1995, nr. 15.

Afschaffing malusregeling en bevordering reïntegratie

In *Katern* 55 werd de uitspraak besproken van de Centrale Raad van Beroep van 15 februari 1995 (p. 2615, zie ook de annotatie van Riphagen in *AA* 1995, p. 497). Deze uitspraak heeft bijgedragen tot een versnelde afschaffing van het systeem van malusopleggingen. Het kabinet wil met het daartoe strekkende wetsvoorstel wel andere prikkels invoeren voor de reïntegratie van gehandicapte werknemers in het arbeidsproces. Dit betreft verbetering van de loonkostensubsidie, de vergoeding voor persoonlijke ondersteuning, de startersregeling voor zelfstandigen en de scholing met behoud van uitkering. Ingevoerd zullen worden de mogelijkheid van loonaanvulling, garantie voor oudere arbeidongeschikten en proefplaatsingen. De wachttijd voor herziening van de uitkering zal worden bekort (*EK* 24 221, nr. 290).

Van dit wetsvoorstel wordt tevens gebruik gemaakt om de gevolgen van de strengere WAO-bepalingen van 1993 te verzachten voor bepaalde oudere arbeidongeschikten. Zij zullen door een verlenging van de WW-vervolguitkering niet terecht komen in de bijstand of de IOAW. Daarnaast zal het Schattingsbesluit, waarin het arbeidsongeschiktheids criterium is uitgewerkt, worden aangepast om onredelijke gevolgen weg te nemen en zal met het Tica worden overlegd om de toepassing te verbeteren (zie daarover uitvoerig *TK* 22 187, nr. 32).

Privatisering ziektewet

Het kabinet is voornemens de ziektewet te privatiseren met behulp van drie wetsvoorstellen die inhouden:

- de invoering van de verplichting voor de werkgever om het gehele eerste jaar van ziekte 70% van het loon te betalen. Momenteel bestaat die plicht slechts voor twee weken (kleine ondernemingen) of zes weken (meer dan vijftien werknemers). De werkgever kan zich tegen dit risico verzekeren;
- de hoogte van de WAO-premie wordt afhankelijk van het arbeidsongeschiktheidsrisico binnen het bedrijf. Werkgevers kunnen er ook voor risico de gehele arbeidsongeschiktheidsverzekering dit risico verzekeren op de particuliere markt ('opting out');
- er komt een Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (WAZ) die de AAW vervangt. Deze verzekert zelfstandigen en hun meewerkende partners verplicht tegen arbeidsongeschiktheid. Voor vrouwelijke ondernemers en meewerkende vrouwelijke echtgenoten komt er een uitkering in verband met bevalling.

Uitvoering werknemersverzekeringen

Op 1 januari 1995 werden voorlopige wijzigingen aangebracht in de uitvoeringsorganisatie van de sociale verzekeringen (zie *Katern* 54, p. 2568). In de toekomst zal de uitvoeringsorganisatie van de werknemersverzekeringen echter nog veel ingrijpender veranderd moeten worden. De door Veldkamp eens gelanceerde gedachte van de 'sociale supermarkt' komt dan dichterbij. De bedoeling is om de uitvoering per regio in plaats van per bedrijfstak te doen plaatsvinden, in nauwe samenwerking met de arbeidsvoorziening en de sociale diensten die de Bijstandswet uitvoeren. Voor dit doel zal een ontvlechting (juridische, financiële en bestuurlijke scheiding) plaats vinden van de bedrijfsverenigingen en de uitvoeringsinstellingen (het GAK, de DETAM, het Fonds Bouwnijverheid, de BVG en een overheidsfonds). In 1995 moeten de bedrijfsverenigingen de uitvoeringswerkzaamheden op basis van een administratie-overeenkomst aan deze instellingen uitbesteden. De bedoeling is dat vervolgens in 1997 de bedrijfsverenigingen worden opgeheven en vervangen door een landelijk bestuur voor de uitvoering van de werknemersverzekeringen. Dit wordt geadviseerd door sectorcommissies per bedrijfstak. Via contracten wordt

de uitvoering uitbesteed aan de uitvoeringsinstellingen, die voor de burger bereikbaar zijn via hetzelfde 'loket' als de sociale diensten en de arbeidsbureaus (TK 24 215, nrs. 1 en 2).

Informatierecht

N.A.N.M. van Eijk, A.W. Hins, G.A.I. Schuijt, A.P. Meijboom

Media- en telecommunicatierecht

N.A.N.M. van Eijk, A.W. Hins, G.A.I. Schuijt

Mediarecht

Het wetsvoorstel tot wijziging van de Mediawet in verband met de televisierichtlijn, de zogenaamde sponsorwet, is op 16 mei 1995 door de Eerste Kamer aanvaard. De sponsorbepalingen treden in werking per 1 juli 1995. Voor de bepalingen die betrekking hebben op de bevoegdheden van het Commissariaat voor de Media is nog geen ingangsdatum vastgesteld (Wet van 18 mei 1995, *Stb* 1995, 320).

Zeven omroepverenigingen kregen op 1 juni 1995 uit handen van staatssecretaris Nuis een concessie voor een periode van vijf jaar. De aanvragen daartoe waren ingediend op grond van de op 1 januari 1995 in werking getreden wijziging van de Mediawet (Wet van 28 april 1994, *Stb* 385 en Wet van 23 december 1994, *Stb* 946; zie *AA-Katern*, nr. 54, p. 2570). Volgens de staatssecretaris was de overhandiging van de concessies 'een soort diploma-uitreiking waarbij al bekend is dat iedereen geslaagd is'. De concessieverlening leidt nauwelijks tot veranderingen: AVRO, KRO en NCRV blijven op Nederland 1, TROS en EO op Nederland 2 en VARA en VPRO op Nederland 3, samen met de NPS. De laatstgenoemde stichting had geen concessie nodig, maar heeft van rechtswege de beschikking over zendtijd (artikel 39a Mediawet) (*Staatscourant* 1 juni 1995, nr. 104).

Zoals bekend heeft Veronica Omroep Organisatie géén concessie gevraagd, maar besloten als